

**“Halt aan de carrousel “
Zorg(dis)continuïteit in de jeugdhulp, een good practice vanuit het werkveld.**

In deze workshop verkennen we hoe een regionaal project groeide vanuit een intersectoraal partnerschap binnen de netwerkstuurgroep Waas en Dender. Het project kreeg als ambitieuze naam mee: "Halt aan de carrousel van de jeugdhulp". en probeerde/probeert vijf trajecten te bewandelen;

1. naar een gemeenschappelijke visie inzake continuïteit in de jeugdhulp
 2. werken vanuit de kracht van gezinnen en hun kinderen
 3. kwaliteitsvolle verwijzing, een inspanningsverbintenis
 4. versterken van de onderlinge samenwerking in netwerkverband, waarbij 2 sporen worden bewandeld.
 5. signalering aan het beleid van belemmeringen in de continuïteit.
- We grasduinen doorheen deze trajecten en staan onderweg stil bij knelpunten en mogelijkheden.

(Arnold Schaek, VZW Het Open Poortje)

Lotgenoten en professionelen maken samen een traject.

Zelfhulpgroepen raken meer en meer ingeburgerd in ons welzijnslandschap. Samenwerking tussen zelfhulpgroepen en professionelen loont immers, maar toch loopt die in de praktijk niet altijd van een leien dakje. Daar zijn drie redenen voor: 1) onbekend maakt onbemind, 2) hulpverleners zijn niet altijd overtuigd van de meerwaarde van lotgenotencontact en 3) hoe doe je dat, samenwerken? Het Trefpunt Zelfhulp vzw heeft een handleiding ontwikkeld voor professionelen uit de brede zorg en welzijnssector én voor professionelen in opleiding.

Naast informatie over zelfhulp en zelfhulpgroepen wordt de meerwaarde van lotgenotencontact aangetoond via diverse onderzoeksresultaten en worden enkele methodieken van samenwerking toegelicht. In de workshop bekijken we doorslaggevende argumenten om toch samen te werken : onderzoeksresultaten, ‘models of good practice’, succesfactoren... en dit in een interactie met de aanwezige hulpverleners.

(Annemie Vandermeulen, is sociaal verpleegkundige en is reeds 30 jaar als stafmedewerkster verbonden aan het Trefpunt Zelfhulp, het ondersteuningscentrum voor Vlaamse Zelfhulpgroepen).

Samengang

Een slachtoffer van een ernstig verkeersongeval komt met talrijke zorg-, hulp- en dienstverleners in contact. Wie zijn ze, wat doen ze en hoe kunnen ze beter samenwerken in het belang van het slachtoffer?

Rondpunt ontwikkelde het instrument **Samengang**. Het schetst een duidelijk beeld van professionals uit de medische, verzorgende, juridische en psychosociale sectoren en geeft met informatie, suggesties en methodieken aan hoe zij beter kunnen samenwerken.

Tijdens de workshop gaan we aan de slag met **Samengang**. We proberen van het interdisciplinair werken en we bepalen samen welke stappen belangrijk zijn om een goede samenwerking uit te bouwen.

Je kan het instrument **Samengang** later zelf gebruiken om binnen of buiten je organisatie te werken aan een betere samenwerking.

(*Katlijn Sanctorum, vormingscoördinator vzw Rondpunt*)

Eigen Kracht Conferentie - EKC

Een eigen kracht conferentie (EKC) wordt ingezet bij probleemsituaties of moeilijkheden waarbij belangrijke beslissingen moeten worden genomen of afspraken moeten worden gemaakt. De benadering vertrekt van de kracht van gezinnen en hun omgeving. Het gaat om 'krachten bundelen' en 'de kring groter maken' om zo de draagkracht te vergroten. Alle belangrijke personen rond iemand worden samengebracht om een plan van aanpak uit te werken: familie, vrienden, burens, kennissen.... In zo'n plan staat wat het netwerk zelf zal doen; de eigen krachten die ze kan en wil inzetten. Indien nodig of wenselijk geeft het netwerk aan waarvoor ze een beroep wil doen op aanvullende professionele hulp.

EKC is meer dan een bepaald model of methodiek. Het is een manier om fundamentele burgerrechten te garanderen: het recht om zelf regie te behouden over je eigen leven, het recht van familie om betrokken te worden.

” EKC past in de bredere beweging van verzorgingsstaat naar participatie en actief burgerschap.”

(*Kristin Nuyts, stafmedewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk vzw*)

Intercasa: 'delen van zorg' en 'verbreden van het zorgdraagvlak'

Het Oost-Vlaams intercasa netwerk is een intersectorale samenwerking tussen diensten en voorzieningen voor personen met een verstandelijke handicap en de geestelijke gezondheidszorg. De intercasa methodiek richt zich in het bijzonder naar personen die de draagkracht van begeleiders en/of medebewoners en het relatienetwerk dreigen te overschrijden. Personen met een verstandelijke handicap én bijkomende ernstige psychische problemen worden via dit netwerk ondersteund vanuit verscheidene voorzieningen.

De intercasa methodiek is in essentie gericht op een zorgverbreding; het zorgdraagvlak van een persoon wordt op één of diverse levensomeinen (wonen, werken, vrije tijd, relaties, ...) verbreedt. De intercasa zorgmethodiek wordt hier als een bewuste preventieve strategie gehanteerd ten aanzien van verder ernstig disfunctioneren van personen en hun omgeving.

De 'vragende voorziening' blijft hier echter eindverantwoordelijk en is steeds de vaste en blijvende basis voor de persoon, dit, in tegenstelling met een residentiële ziekenhuisopname, waarbij er geen sprake meer is van continuïteit van zorg.

Intercasa wordt meestal door alle betrokkenen ervaren als een meerwaarde; de cliënt ervaart een verruiming van zijn relatienetwerk, de nieuwe contacten doorbreken het escalerend problematisch gedrag, en biedt kansen tot meer inclusie en een groter welbevinden bij de cliënt. In de vragende voorziening krijgen medebewoners en het professionele team meer ademruimte. De samenwerking en uitwisseling tussen verschillende diensten en sectoren resulteert in een verhoogde draagkracht.

Gedeelde verantwoordelijkheid en loyaliteit naar personen met een grote psychische ondersteuningsnood stimuleert het zoeken naar creatieve ondersteuningsvormen op maat van de individuele cliënt en bevordert de regionale samenwerking.

Verslavingszorg en VAPH samen : het kan.

Iedereen heeft recht op zijn beperking ! Cliënten hebben hun beperkingen en daarvoor bieden we ondersteuning aan. Maar wat met onszelf ? Wat kunnen we doen als we zélf tegen onze eigen beperking aanlopen ? We zijn ons bewust van onze eigen expertise, de dingen waar we goed in zijn. Het was lange tijd handig te vissen in onze eigen vijver en op die manier steeds hetzelfde soort vis boven (binnen) te halen, en meteen ook aan te geven dat andere vissen niet zouden aarden in onze vijver... omdat onze expertise 'beperkt' was. Vandaag, met de huidige politieke en economische evoluties, bieden zich verschillende 'vissen' aan. Iedereen heeft inderdaad recht op zijn eigen beperking, maar als we op zoek gaan voor onze cliënten naar de meest passende ondersteuning, waarom doen we dat dan niet voor onszelf ? En als we dat dan zouden doen, hoe kunnen we dat dan doen ?

PopovGGZ vzw startte in 2010 met een casusgericht project rondom mensen met een verstandelijke beperking en verslaving. Via de methodiek 'case management' werden beide sectoren (verslavingszorg en VAPH) samen gebracht rondom specifieke casussen . Intervisiegroepen, opleiding en vorming, case management, (ver)nieuwe(nde) tools, fine-tuning van de behandelingsmethodieken, ... passeerden de revue. Behandeling van mensen met een verstandelijke beperking binnen de verslavingszorg bleek echt wel haalbaar. Begeleiding van mensen met een verslavingsproblematiek binnen het VAPH evenzeer. De methodiek 'case management' werd aangewend om beide sectoren samen te brengen en t.a.v. deze doelgroep een continue zorg uit te bouwen – zonder 'lege gaten'. De ont-moeting rondom een cliënt van twee sectoren die tot voorheen weinig met elkaar te maken hadden, heeft wel degelijk zijn vruchten afgeworpen.

(Vincent Vandenbussche PopovGGZvzw – Project 'Optimalisatie van de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking en verslaving')

**Zorg voor continuïteit = Continuïteit in zorg!"
Dienst Ondersteuningsplan (DOP)**

De Dienst Ondersteuningsplan (D.O.P) is een nieuwe, intersectorale dienst die kinderen en volwassenen met een (vermoeden van) beperking ondersteunt in hun voortraject en op scharniermomenten in hun leven. Met de cliënt, en direct betrokkenen, worden zijn mogelijkheden en ondersteuningsvragen in kaart gebracht. Van hieruit wordt samengewerkt aan een ondersteuningsplan, waarbij de kwaliteit van bestaan van de cliënt op de verschillende levensdomeinen het uitgangspunt vormt. Dit trajectplan vormt voor de betrokkene (en zijn netwerk) de rode draad bij het uitbouwen van zijn levensproject. Het faciliteert eveneens de inzet, samenwerking en continuïteit van reguliere en specifieke dienstverlening rond de centrale persoon en voorkomt ongecoördineerde en verhakkelde zorgtrajecten. In deze workshop staan we stil bij de rol die de D.O.P's (zullen) spelen binnen het grootschalige veranderingsproces dat ingezet is in de sector personen met een handicap, genoemd Perspectief 2020. Er is voldoende ruimte voor uitwisseling en debat over dwarsverbindingen die mogelijk en noodzakelijk zijn tussen de verschillende sectoren, die kansen bieden op zorgcontinuïteit voor deze meest kwetsbare groepen. Deze workshop is een aanrader voor veldwerkers en beleidsverantwoordelijken die zorg voor het traject en zorgcontinuïteit hoog in het vaandel dragen.

(Geert D'haene, directeur Dienst Ondersteuningsplan West-Vlaanderen)

Netwerktafels

Sinds eind 2008 vormen netwerktafels een samenwerkingsverband tussen IJH, de zes sectoren Integrale Jeugdhulp, de kinder- en jeugdpsychiatrie en de Provincie Antwerpen. Het is een overleg waarbij het kind, de jongere en de ouders samen met hulpverleners en anderen belangrijke personen rond de tafel zitten, ondersteund door een team van deskundigen in de jeugdhulp en voorgezeten door een externe voorzitter. Tijdens het overleg wordt er samen met de jongere en de ouders een geïndividualiseerd zorgplan opgemaakt en een geïndividualiseerd zorgteam samengesteld. De hulpvraag van het kind, de jongere en de ouders staat hierbij centraal en men kijkt maximaal welke zaken het cliëntensysteem zelf nog kan opnemen. Door deze manier van werken worden breuklijnen in hulpverleningstrajecten vermeden en wordt maximaal tegemoet gekomen aan verwachtingen van cliënten. Tijdens de workshop willen we jullie laten proeven van de methodiek en gaan we na hoe jullie deze zelf kunnen inzetten.

(Dominick Vosters, stafmedewerker Integrale Jeugdhulp regioteam Antwerpen)

(Stijn Wielemans, projectmedewerker netwerktafels Jongerenwelzijn regio Antwerpen)

Bruggenbouwer , samenwerking thuislozen sector en VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap).

Het project Bruggenbouwer is een samenwerkingsinitiatief tussen de thuislozensector en de sector 'personen met een handicap' rond de doelgroep 'thuisloze personen met een vermoeden van handicap'. Uit onderzoek bleek dat in Brussel heel wat mensen met een (verstandelijke) beperking begeleid worden in de thuislozensector en dat er nauwelijks contact was tussen beide sectoren. De verdienste van het project bestaat erin :

- de twee sectoren samen te brengen en concreet te laten samenwerken rond de doelgroep
- kennis en know how over 'handicap' en 'methodisch werken' over te brengen en uit te wisselen
- wegen te zoeken om het samenwerkingsverband structureel te onderbouwen

In de workshop tonen we aan de hand van een korte film het effect van deze samenwerking voor cliënten, voor hulpverleners en voor de betrokken organisaties. We bespreken aan de hand van voorbeelden concrete modellen van samenwerking op de werkvloer en hun kansen en moeilijkheden. Tenslotte bekijken we welke de succesfactoren zijn om de intersectorale samenwerking effectief tot stand te brengen en te behouden.

(Klaar De Smaele, pedagogisch verantwoordelijke, Begeleid Wonen Brussel)

Eigenhandig en Ervaringsdeskundig Plan (EEP)

Eigenhandig ervaringsdeskundig plan of kortweg EEP is een vorm van vraagverduidelijking. In tegenstelling tot andere vormen van vraagverduidelijking werken we bij EEP vanuit de eigen ervaringen en deze van de groep. Tijdens groeps gesprekken met personen met een soortgelijke beperking bespreken we verschillende thema's waarbij hulp en tips vanuit de groep toedragen aan een verdere ontwikkeling van de personen. Alle thema's worden daarna per persoon gebundeld en in

een Plan gegoten. Dit plan kan dan door de persoon zelf gebruikt worden om ofwel zelf te behouden en terug te kunnen blikken naar zijn/haar ontwikkeling, of aan een begeleider voorgelegd worden. In dit plan staat dan ook welke nood, vraag, wensen, enz. de persoon heeft en wat hij van zijn begeleider verwacht.

Door een beter zicht te krijgen op zijn eigen situatie en wat er allemaal mogelijk is, is de stap om zichzelf te ontplooiën kleiner en soms ook duidelijker.

(Peter Janssens, educatief coördinator VFG, provincie Antwerpen)
(Rudy Clayes, voorzitter VFG, provincie Antwerpen)

Competent werken aan inclusie

Vanuit de visie van sociale inclusie worden rollen voor de opvoeder/begeleider van 'ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken' en 'preventiewerker' belangrijker dan ooit. Het is de opvoeder of begeleider die de taak heeft om ervoor te zorgen dat de ondersteuningsvraag van de cliënt zo goed mogelijk gerealiseerd wordt. Daarbij heeft hij niet alleen belangrijke rol in het empoweren of het versterken van individuen, maar is het evengoed zijn taak, bruggen te slaan naar de samenleving.

Sociale inclusie legt de focus op verbinding en krachten op meso- en macroniveau (organisatie en gemeenschap). Individuele en gezinsgerichte inclusie legt de focus op microniveau. Maar in de praktijk zien we dat de drie niveaus onlosmakelijk met elkaar samen hangen. In deze workshop werken we rond de vraag welke competenties opvoeders/begeleiders van mensen met een beperking moeten hebben om inclusie te realiseren en dit vertrekkende vanuit het perspectief van een opleiding bachelor orthopedagogie. Onder een competentie verstaan we een geïntegreerd geheel van kennis, vaardigheden en attitudes.

(Inge Verhaegen, Els Vos, docenten aan de opleiding orthopedagogie, Hogeschool-Universiteit Brussel)

(Joris Van Puyenbroeck, docent psychosociale gerontologie Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Verantwoordelijke onderzoeksgroep SAW, Hogeschool-Universiteit Brussel)

Zorgbegeleiding bij complexe thuiszorg vanuit de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds.

De dienst maatschappelijk werk is één van de thuiszorgvoorzieningen die hun erkenning vinden binnen het Woonzorgdecreet. De dienst heeft als algemene doelstelling een hulp- en dienstverlening te bieden aan gebruikers en mantelzorgers in het bijzonder als zij door ziekte, handicap, ouderdom of vanuit sociale kwetsbaarheid blijvend of tijdelijk problemen ondervinden.

In complexe zorgsituaties of als er een wijziging van zorgvorm wenselijk is, heeft de dienst als opdracht om langdurige begeleiding en ondersteuning aan te bieden.

Deze hulpvorm krijgt de naam 'zorgbegeleiding'. Drie kenmerken zijn essentieel voor zorgbegeleiding: (1) het vertrekpunt is de persoon in zijn context, (2) het doel is het verhogen van het welzijn van de gebruiker in alle facetten (fysisch, psychisch, relationeel, materieel, emotioneel, financieel). (3) De begeleiding werkt naar hulp op maat, werkt vraaggestuurd en stimuleert een maximale participatie van de gebruiker.

Wat betekent zorgbegeleiding en wat is de waarde op vlak van continuïteit van zorg voor personen met een beperking ?

Hoe verhoudt deze zorgbegeleiding zich tot andere vormen van begeleiding ?

Hoe verloopt de samenwerking en afstemming op het terrein ?

(Els Desmet, domeinverantwoordelijke Zorg & Welzijn, CM Midden-Vlaanderen, namens intermutualistisch project Oost-Vlaanderen, samen met maatschappelijk werker betrokken in het project)

Grenzen in de thuiszorg, procesmatig aangepakt via de methodiek overlegcoördinatie

Overlegcoördinatie in de thuiszorg – een rol die binnen het woonzorgdecreet kan opgenomen worden door het regionaal dienstencentrum - heeft tot doel een betere (intersectorale) samenwerking te realiseren via casusoverleg met aanwezigheid van het cliëntperspectief en dit voor hulpbehoevende personen in een complexere thuiszorgsituatie.

Met het multidisciplinair overleg wil de aanvrager de thuiszorg optimaliseren, evalueren of tot nieuwe afspraken komen met de cliënt/patiënt, mantelzorger(s) en zorg- en hulpverleners, zodat de cliënt zo lang mogelijk kwaliteitsvol kan blijven thuis wonen en participeren aan de maatschappij.

De overlegcoördinator faciliteert het multidisciplinair overleg en treedt op als gespreksleider met expertise in de thuiszorg en is niet betrokken in de rechtstreeks hulp- en zorgverlening aan de gebruiker. Het overleg heeft tot doel te komen tot de organisatie van een integraal zorg- en hulpverleningspakket op maat, tot duidelijke afspraken en een onderling versterkt netwerk.

Hoe verloopt overlegcoördinatie in de praktijk, wat zijn concrete doelstellingen en hoe wordt hieraan binnen een multidisciplinaire context gewerkt ?

Voor welke doelgroepen en in welke situatie kan deze methodiek zinvol zijn ?

Hoe kan overlegcoördinatie bijdragen aan continuïteit van zorg ?

(overlegcoördinator Geertje Sleurs Regionaal Dienstencentrum, CM Midden Vlaanderen)

PLAN vzw : de kracht van netwerkgroepen

In deze workshop willen we toelichting geven bij de kracht van netwerkgroepen.

Sociale netwerken die gericht ingezet worden wanneer mensen een of andere vorm van ondersteuning nodig hebben : mensen met een beperking, mensen met psychische problemen, mensen met dementie, ouderen, thuislozen, alleenstaanden met jonge kinderen....

Het inzetten van sociale netwerken maakt dat deze mensen het leven kunnen leiden waar zij voor kiezen en een maximale kwaliteit van leven kunnen realiseren.

De strategieën die gebruikt worden in deze netwerkgroepen vallen onder de noemer 'person centered' strategieën. Deze werden ontwikkeld in de USA en zijn door PLAN aangepast aan de Vlaamse situatie.

Nadruk in deze workshop zal dus liggen op deze twee aspecten : het opbouwen en inzetten van netwerkgroepen en de strategieën.

(Anja Van Oostende, medewerker PLAN vzw)

Breakbaar en de kracht van vriendschap

Breakbaar ondersteunt jonge verkeersslachtoffers en hun vrienden (14-25 jaar) tijdens de soms moeilijke omstandigheden na een ernstig verkeersongeval.

Breakbaar...

- **ORGANISEERT** samen met vriendengroepen een leuke activiteit nadat één van hen een verkeersongeval meemaakte;
- **STIMULEERT** vriendengroepen om na een verkeersongeval samen leuke dingen te doen, ook zonder *Breakbaar*;
- **SENSIBILISEERT** iedereen rond de kracht van vriendschap na een verkeersongeval;
- **INFORMEERT** vriendengroepen, ouders, jongerenwerkers en -begeleiders met vragen na een verkeersongeval;
- **NETWERKT** om verder expertise op te doen en te delen met anderen.

In de workshop werken we rond de kracht van vriendschap en hoe dit kan bijdragen aan de toekomst van de jonge verkeersslachtoffers.

Breakbaar is een initiatief voor jongeren door Rondpunt vzw.

Rondpunt ijvert voor een betere opvang van alle verkeersslachtoffers in Vlaanderen.

(Pieter Sergooris, expert jongeren, Rondpunt vzw)

Het voorhuis: synergie creëert energie

Synergie creëert energie: hoe je door samenwerking een laagdrempelig, breed onthaal kan creëren en dit gedragen vanuit verschillende sectoren waar jongeren en (jong)volwassenen uit de brede regio Waregem met al hun welzijnsvragen en welzijnsproblemen terecht kunnen.

Het Voorhuis is een initiatief te Waregem vanuit partners in het algemeen welzijnswerk (CAW Stimulans en Piramide), CLB (Vrij Clb Weimeersen), geestelijke gezondheidszorg (cggz Mandel en Leie), drughulpverlening (Kompass) en VAPH (Groep Ubuntu).

De meeste van deze partners hebben een steunpunt in hetzelfde gebouw in Waregem, door het bundelen van krachten slagen ze er samen in om een breed, ruim toegankelijk onthaal te creëren wat ze elk op zich niet kunnen.

Iedere organisatie stelde een medewerker voor enkele dagdelen vrij om te participeren in het voorhuis-team, zijn of haar expertise in te brengen.

Tijdens de workshop vertellen Pascal Heytens (directeur CAW stimulans) en Katrien De Baets (medewerker Loket Groep Ubuntu) jullie graag over de ontwikkeling en uitwerking van dit nieuwe intersectoraal onthaalpunt.

Werken vanuit Sociale NetwerkStrategieën, deskundigen buitenspel?!

Het werken vanuit sociale NetwerkStrategieën betekent dat cliënten zelf beslissingen nemen, een actieplan maken en deze uitvoeren. Dit doen zij niet alleen, maar samen met een cirkel van mensen uit de familie en het sociale netwerk.

Des te groter de cirkel des te beter het plan! De professional maakt dit mogelijk in zijn rol als facilitator. Hij helpt de cliënt en zijn supporters om in het Netwerkkompas zijn koers te bepalen; op welke vragen moet een antwoord komen, wie kunnen meehelpen een plan te maken en welke informatie is nodig om een goed plan te kunnen maken. In een FamilieNetwerkBeraad maakt de cliënt samen met familie en sociaal netwerk hun plan in privé-tijd op basis van die informatie. Zij bedenken welke professionals een bijdrage kunnen leveren aan het succes van hun actieplan en stellen een Actieteam samen die met elkaar de voortgang van het plan waarborgen.

(Riet Portengen, SoNeStra, Nederland en Inge Vanhoutteghem, Oikonde Brugge-Oostende, Orthopedagoge)

Kenniskring 'Jongeren met een licht verstandelijke beperking en gedrags- en emotionele stoornissen' een voorbeeld van intersectorale uitwisseling.

De aandacht voor jongeren met een licht verstandelijke beperking gecombineerd met gedrags- en emotionele stoornissen in de jeugdhulp neemt toe. De problematiek van deze jongeren en hun gezin is dusdanig complex dat het vraagt om een specifieke aanpak en expertise bij de professional. Een niet te onderschatten opgave die vaak de grenzen van de eigen voorziening en de eigen sector overstijgt.

Het is zinvol om kennis en expertise vanuit diverse settings - over de sectoren van de jeugdhulp heen - samen te brengen, zodat organisaties terug de draad kunnen oppakken met de zogenaamde 'moeilijk begeleidbare jongeren'. Op initiatief van het provinciale samenwerkingsverband AMPEL (voor personen met een verstandelijke beperking met bijkomende psychiatrische, gedrags- of psychosociale problemen), werden in 2011 - 2012 door SEN vzw en Vormingsdienst Informant (vzw Jongerenbegeleiding) in samenwerking met Integrale Jeugdhulp (regioteam West-Vlaanderen), kenniskringen opgezet voor begeleiders en hulpverleners.

In deze workshop brengen we het verhaal van zo'n kenniskring.

Martine Lagae, moderator van een kenniskring, Hogeschool Gent, opleiding prof. bachelor in de orthopedagogie